

ІНТЕГРУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ

БОЙКІВСЬКА Галина

кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-9978-7514>

e-mail: halyna.m.boikivska@lpnu.ua

ТКАЧЕНКО Данило

аспірант спеціальності 073 «Менеджмент»
Національний університет «Львівська політехніка»

e-mail: danylo.k.tkachenko@lpnu.ua

ХАНИК Віктор

аспірант спеціальності 073 «Менеджмент»
Національний університет «Львівська політехніка»

e-mail: viktor.a.khanyk@lpnu.ua

У статті розглядаються та аналізуються останні дослідження з питань соціальної відповідальності українських компаній, визначаючи ключові тенденції і виклики, з якими вони стикаються. На основі досліджень виокремлюються основні аспекти, які варто врахувати для розробки ефективних стратегій соціальної відповідальності підприємств. Соціальна відповідальність визначається як ключовий елемент стратегії розвитку підприємств, що передбачає включення соціальних, етичних та екологічних аспектів у їхні цілі. Здійснення відкритого діалогу з зацікавленими сторонами та впровадження суспільно корисних ініціатив сприяє сталому розвитку і стійкості компаній на ринку. Однак існують виклики, такі як недостатня обізнаність про переваги корпоративної соціальної відповідальності, відсутність належних інструментів для її реалізації, які потребують уваги. Такий підхід підкреслює важливість залучення управлінського персоналу до впровадження соціально відповідального бізнесу та переконання їх у його позитивному впливі на загальний успіх компанії. Впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності в діяльність підприємств сприяє їхньому сталому розвитку, покращує їхню репутацію, сприяє залученню інвестицій та сприяє побудові стійкого економічного порядку в суспільстві. Результати досліджень підтверджують наростаючий інтерес українських підприємств до впровадження соціальної відповідальності в стратегії діяльності.

Ключові слова: сталий розвиток, стійкість, корпоративна соціальна відповідальність, конкурентоспроможність, стратегії розвитку.

INTEGRATION OF SOCIAL RESPONSIBILITY INTO THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN COMPANIES

BOIKIVSKA Galyna, TKACHENKO Danylo, KHANYK Viktor

Lviv Polytechnic National University

The article examines and analyzes recent research on the social responsibility of Ukrainian companies, identifying key trends and challenges they face. Based on the research, the main aspects to consider for developing effective corporate social responsibility strategies are highlighted. Social responsibility is defined as a key element of companies' development strategy, involving the integration of social, economic, and environmental aspects into their goals. Main methods through which companies fulfill social responsibility include philanthropy, support for volunteering, implementation of ethical labor standards, and environmental conservation efforts. For instance, companies may monitor their environmental impact by focusing on reducing carbon emissions and waste. Additionally, there is social responsibility concerning ethical labor practices, which entails ensuring fair wages, especially where there are legal limitations on labor rights protection. Engaging in open dialogue with stakeholders and implementing socially beneficial initiatives contribute to the sustainable development and resilience of companies in the market. However, challenges such as insufficient awareness of the benefits of corporate social responsibility and the lack of adequate implementation tools require attention. This approach underscores the importance of engaging managerial personnel in implementing socially responsible business practices and convincing them of its positive impact on the overall success of the company. The integration of corporate social responsibility principles into business activities promotes their sustainable development, enhances their reputation, fosters investment attraction, and contributes to building a sustainable economic order in society. Survey results confirm the growing interest of Ukrainian companies in integrating social responsibility into their business strategies.

Key words: sustainable development, resilience, corporate social responsibility, competitiveness, development strategies.

БОЙКІВСЬКА, Г., ТКАЧЕНКО, Д., & ХАНИК, В. (2024). ІНТЕГРУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ. *Development Service Industry Management*, (1), 229–233. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(33\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(33))

BOIKIVSKA, G., TKACHENKO, D., & KHANYK, V. (2024). INTEGRATION OF SOCIAL RESPONSIBILITY INTO THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN COMPANIES. *Development Service Industry Management*, (1), 229–233. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(33\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(33))

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

У зв'язку з наближенням вступу України до Європейського Союзу, питання соціальної відповідальності підприємств набуває особливої актуальності. Європейська інтеграція створює нові виклики та можливості для українських підприємств у цьому напрямку. Ця стаття досліджує, як соціальна відповідальність підприємств України може стати ключовим фактором в успішному впровадженні європейських стандартів та досягненні конкурентних переваг на вітчизняному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналізуючи останні дослідження і публікації з питань соціальної відповідальності та сталого розвитку бізнесу в Україні, можна визначити декілька ключових тенденцій. По-перше, важливість ролі людського капіталу в ефективному розвитку підприємств стає все більш очевидною, що відображається у численних дослідженнях, зокрема таких авторів як Букреевої Д. [3], Денисенко К. [3], Котлера Ф. [7], Ситника Й. [10], Юрченко Г. [10]. По-друге, акценти інвестування в сталий розвиток на принципах ESG, соціальної відповідальності бізнесу в контексті євроінтеграційних процесів та в умовах воєнного стану, відзначені у роботах Бондаренко Л. [2], Блавт А. [2], Стойко І. [11], Шерстюк Р. [11]. Зазначені дослідження відображають сучасні тенденції та виклики, з якими стикаються підприємства в Україні, включаючи воєнний стан, потреби в євроінтеграції та забезпеченні сталого економічного розвитку. Такий різноманітний підхід до теми свідчить про необхідність та актуальність впровадження принципів соціальної відповідальності для вітчизняних підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Теоретичні аспекти та підходи до соціальної відповідальності охоплюють широкий спектр концепцій, включаючи корпоративну соціальну відповідальність, стейкхолдерський підхід, концепцію сталого розвитку та інші. Потребують вирішення питання необхідності інтеграції соціальної відповідальності в стратегію бізнесу, врахуванні потреб та очікувань всіх зацікавлених сторін, забезпеченні прозорості та звітності, а також залучення співробітників до процесу впровадження соціальних ініціатив. Зазначені підходи визначають основу для розробки ефективних стратегій соціальної відповідальності підприємств.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та систематизації підходів до визначення соціальної відповідальності підприємств з метою надання чіткого уявлення про цей термін і його роль у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу

Соціальна відповідальність - це концепція, що визначає зобов'язання підприємств здійснювати свою діяльність з урахуванням соціальних, екологічних та етичних аспектів, не лише з метою отримання прибутку, але й з метою сприяння благополуччю суспільства й збереження навколишнього середовища. Вона передбачає управлінську практику, що враховує вплив діяльності підприємства на різні зацікавлені сторони, такі як працівники, споживачі, громада, держава тощо, і забезпечує реалізацію цінностей та принципів сталого розвитку.

Міжнародна організація стандартизації (International Organization for Standardization, ISO) підкреслює, що здатність підприємства забезпечувати баланс між досягненням економічної ефективності, виконанням соціальних та екологічних зобов'язань є ключовим фактором успішної діяльності [8]. Основні методи, за допомогою яких компанії виконують соціальну відповідальність, включають філантропію, підтримку волонтерства, впровадження етичних стандартів у праці та здійснення змін у сфері довкілля. Наприклад, компанії можуть здійснювати контроль за своїм впливом на довкілля, спрямовуючи зусилля на зменшення викидів вуглецю та обмеження відходів. Крім того, існує соціальна відповідальність щодо етичних практик у сфері праці, що означає забезпечення справедливої оплати праці, особливо тоді, коли існують обмеження законодавства щодо захисту прав працівників.

Соціальна відповідальність є ключовим компонентом стратегії розвитку підприємств. Включення соціальних та екологічних аспектів у цілі компанії відображає не лише її економічні інтереси, а й зобов'язання перед суспільством. Здійснення відкритого діалогу з зацікавленими сторонами та добровільне виконання

суспільнокорисних ініціатив можна розглядати як інвестицію у сталість та стійкість розвитку. Однак, існують перешкоди для успішного впровадження соціально відповідального бізнесу, такі як недостатня освіченість про переваги корпоративної відповідальності (КСВ) та відсутність належних інструментів для її реалізації на всіх рівнях підприємства. Також важливо залучати управлінський персонал до впровадження КСВ та переконати їх у тому, що діяльність у сфері соціально відповідального бізнесу сприятиме загальному успіху компанії на ринку.

Філіп Котлер, відомий науковець, маркетолог і експерт у сфері управління, визначає корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) як «...вільний вибір компанії на користь зобов'язання підвищувати добробут суспільства, реалізуючи відповідні підходи до ведення бізнесу і виділяючи корпоративні ресурси» [7]. У програмних документах Європейського Союзу (ЕС), корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) розглядається як ефективний інструмент, спрямований на побудову суспільства, що ґрунтується на певних цінностях, і на перехід до стійкої економічної системи. Це означає, що КСВ виступає не лише як елемент ділової стратегії, але й як важливий фактор у формуванні соціального та економічного порядку в суспільстві. [8].

Соціальна відповідальність є концепцією, яка має багатоаспектний і багаторівневий характер. На *особистісному рівні* вона означає відповідальність особистості перед суспільством і виявляється через її цінності та рівень громадянської зрілості, які впливають на її поведінку, відповідно до загальноприйнятих моральних норм. На *рівні підприємства* соціальна відповідальність виявляється через корпоративну соціальну відповідальність, де кожна компанія свідомо прагне до якості та корисності продукції, добровільно бере участь у розв'язанні суспільних проблем, забезпечуючи гармонію між владою та бізнесом. На *суспільному рівні* це відображається у забезпеченні гідного життя та розвитку культури та моралі у суспільстві. На *державному рівні* соціальна відповідальність спрямовується на досягнення стратегічних цілей розвитку для забезпечення сталого розвитку держави. На *глобальному рівні* вона виступає як важливий елемент світового розвитку через виконання міжнародних зобов'язань державами та дотримання моральних норм [3].

Не залишаються поза увагою питання отримання переваг як підприємствами, так і суспільством загалом від впровадження соціальної відповідальності (табл..1).

Таблиця 1

Переваги, які отримують підприємства та суспільство від впровадження соціальної відповідальності

Переваги для підприємства	Переваги для суспільства
покращення репутації та іміджу	створення стійких робочих місць та ринку праці
залучення та утримання талановитого персоналу	підвищення якості життя у місцевих спільнотах
зменшення ризиків та витрат шляхом ефективного управління ресурсами	зменшення екологічного впливу та покращення стану навколишнього середовища
розширення ринків та збільшення споживчої бази	стимулювання інновацій та розвитку нових технологій
залучення інвестицій та підтримка фінансової стійкості	підвищення рівня соціальної відповідальності в бізнесі та суспільстві

Джерело: розроблено авторами на основі [1-4, 9, 11].

Складний період економічної стагнації в Україні, спричинений коронавірусною епідемією та агресивними діями Росії, підкреслює актуальність наближення практики українських підприємств до європейських стандартів і правил. Напрямок на євроінтеграцію залишається невід'ємною частиною цієї стратегії. Це підсилює необхідність для підприємств звітувати перед суспільством про виконання виробничих програм, розвиток різних сфер діяльності та вирішення соціально-етичних проблем. Звітування про соціальну відповідальність вимагає переходу на нові стандарти звітності, відповідно до європейської практики і рекомендацій. Нефінансова звітність щодо соціальної відповідальності підприємств стає важливим аспектом для інвесторів та споживачів, які прагнуть здійснити інвестиції, що сприяють як економічному зростанню, так і добробуту суспільства, збереженню навколишнього середовища. Хоча деякі критики стверджують, що основна мета бізнесу полягає в максимізації прибутку і не враховує інтереси суспільства, молоді покоління сприймають соціальну відповідальність як важливий аспект та природно переходять до впровадження змін [4, 6]. Корпоративна соціальна відповідальність вимагає від кожного підприємства етичної поведінки та покращення якості життя суспільства. Кожен бізнес має вільну волю обрати, чи приймати такі зобов'язання і вносити внесок у соціальний прогрес та охорону довкілля, чи ні. Концепція корпоративної соціальної відповідальності сприяє досягненню балансу між економічними, екологічними, етичними та соціальними аспектами підприємницької діяльності. Багато компаній вже впровадили корпоративну соціальну відповідальність як необхідну складову своїх бізнес-моделей, і це вдало поєднується з досягненням прибутковості. Більше того, зростає інтерес інвесторів та споживачів до соціально відповідальних практик підприємств перед здійсненням інвестицій чи покупок.

Індекс прозорості ESG (Environmental, Social, and Governance) є важливим інструментом для інвесторів, оскільки дозволяє оцінювати стійкість та сталість українських компаній. В рамках цього індексу були оцінені 50 найбільших платників податків, що дозволяє інвесторам отримати об'єктивну картину щодо їхньої діяльності з позицій екологічної, соціальної та корпоративної відповідальності, в першу десятку компаній за результатами індексу ESG-прозорості увійшли 5 державних і 5 приватних компаній (табл. 2) [6].

ТОП-10 компаній України за результатами оцінювання Індексу прозорості ESG у 2020 році

Місце	Назва компанії	Вид діяльності	Форма власності	Політики або стратегії соціальної відповідальності
1	ПрАТ "ВФ Україна"	Телекомунікації	приватна	Політика з корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку
2	АТ "Перший український міжнародний банк"	Надання фінансових послуг	приватна	Стратегія сталого розвитку, антикорупційна політика
3	Група ДТЕК	Діяльність головних управлінь	приватна	Політика з корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку
4	АБ "Укргазбанк"	Надання фінансових послуг	державна	Стратегія сталого розвитку
5	ІП "Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед"	Виробництво напоїв	приватна	Стратегія сталого розвитку
6	ДП «НАЕК "Енергоатом"»	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційного повітря	державна	Політика з корпоративної соціальної відповідальності
7	МХП	Оптова торгівля	приватна	Стратегія корпоративної соціальної відповідальності
8	ПрАТ "Укргідроенерго"	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційного повітря	державна	Стратегія корпоративної соціальної відповідальності
9	АТ "Укрзалізниця"	Наземний та трубопровідний транспорт	державна	Стратегія сталого розвитку Стратегія корпоративної соціальної відповідальності
10	НАК "Нафтогаз України"	Діяльність головних управлінь	державна	Політика у сфері соціальної відповідальності

Джерело: розроблено авторами на основі [6].

Середній рівень розкриття інформації компаніями в Україні за показниками ESG становить 32%, у той час як серед ТОП-10 компаній цей показник перевищує 60%. Зазвичай учасники Індексу ESG прозорості 2020 року надають загальну інформацію про компанію, дані щодо захисту довкілля та взаємовідносин з громадськістю. Найменшою увагою користуються питання прав людини, впровадження корпоративної соціальної відповідальності в ланцюгу постачання, лідерство керівництва і компанії. Практично у всіх критеріях «Змісту» ТОП-10 компаній Індексу ESG мають показники вдвічі вищі, а за показником «Звітність» – майже в 2,5 рази. Загальний рівень розкриття інформації порівняно з 2019 роком за всіма критеріями оцінки покращився, найбільше – за критеріями «Права людини» та «Лідерство керівництва й компанії». До першої десятки найбільш прозорих компаній, що сплатили найбільші суми податків в Україні, увійшло п'ять державних і п'ять приватних підприємств. Серед них – ПрАТ "ВФ Україна" (мобільний оператор Vodafone), АТ "Перший український міжнародний банк", Група ДТЕК, АБ "Укргазбанк", ІП "Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед", ДП «НАЕК "Енергоатом"», "МХП", ПрАТ "Укргідроенерго", АТ "Укрзалізниця" та НАК "Нафтогаз України" [6].

Згідно з опитуванням дослідницької компанії Factum Group Ukraine, приблизно 67% українських підприємств у 2022 році внесли зміни до своїх бюджетів, додавши соціальну відповідальність та благодійну діяльність як окремий пункт до бюджетних асигнувань. Найбільш значущою залишається допомога від українських компаній у сфері телекомунікацій та мобільного зв'язку (46%). Подальше місце у списку займають допомога від виробників продуктів харчування/харчової промисловості (38%), логістики та доставки (34%), банківської сфери/фінансів (32%) і компаній інформаційно-технологічного сектору (28%) [10].

Сьогодні традиційні аспекти здійснення підприємницької діяльності виступають на другий план, а першочерговим стає соціальна, благодійна діяльність та підтримка Збройних Сил України. Кожен відповідальний підприємець розуміє, що головне завдання полягає у збереженні нашої країни, людей та її територіальної цілісності, адже без цього не існує власного бізнесу. Тому, свідомі компанії регулярно надають підтримку армії шляхом значних благодійних внесків у розмірі 5-10% від обсягу прибутку компанії, а також забезпечують військову, медичну та гуманітарну допомогу. До сфери соціальної відповідальності бізнесу також включається надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок війни, а також підтримка працівників компанії, які працюють у надзвичайно стресових умовах протягом цього періоду [10]. Надання безоплатних психологічних консультацій та систематична підтримка співробітників є значущим внеском як у збереження ментального здоров'я громадян країни, так і у успішне майбутнє вашого підприємства. До цього можуть також відноситись освітні програми та корисні матеріали для навчання, спрямовані на розвиток співробітників та всіх зацікавлених осіб.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Проблема соціальної відповідальності підприємств має велику важливість у сучасних умовах, оскільки вона стосується не лише економічних аспектів, але й соціальних, екологічних та етичних. У світі, де наростає увага до сталого розвитку та збереження навколишнього середовища, підприємства мають здійснювати свою діяльність з урахуванням цих аспектів, сприяючи благополуччю суспільства й збереженню ресурсів. Зростання інтересу до соціально відповідального бізнесу збільшує конкурентоспроможність компаній, сприяє позитивному іміджу та сприяє залученню інвестицій. Актуальність цієї проблеми посилюється в умовах глобалізації, коли вплив підприємств на різні соціальні та екологічні аспекти стає більш помітним і вимагає постійного вдосконалення корпоративних практик для забезпечення сталого розвитку.

Література

1. Бойківська Г., Овчарук О., Ткаченко Д. Управління персоналом підприємств з урахуванням принципів сталого розвитку. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 1. С. 105–110.
2. Бондаренко Л., Блавт А. (2024). Акценти інвестування у сталий розвиток на принципах ESG в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-48>
3. Букреєва, Д., & Денисенко, К. (2022). Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. *Економіка та суспільство*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>.
4. Вовченко, О. (2023). ESG-стратегія як основа управління ризиками сталого розвитку в банках. *Економіка та суспільство*, (50). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-85>
5. Другий каталог КСВ-ініціатив. *Pro Bono Club Ukraine*. URL: <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/11/catalog-iniciativ.pdf>
6. Індекс ESG прозорості компаній України 2020. URL: <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/Index-2020.pdf>
7. Котлер Ф., Лі Н. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Пер. з англ. С. Яринич. Київ : Стандарт, 2005. 302 с.
8. Офіс ООН в Україні. Соціальна відповідальність українського бізнесу: результати опитування. URL: http://pmguinfo.dp.ua/images/documents/korp_otnosheniya/soc_otvetstvennost.pdf.
9. Ситник, Й., Юрченко, Г. (2021). Актуалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності в моделі економічного розвитку України. *Економіка та суспільство*, (24). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-21>.
10. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни. (2022) Factum Group Ukraine URL: https://youkraina.com.ua/files/Factum_Group_YOUУкраїна_Мінівипуск_Соціальна%20відповідальність%20бізнесу.pdf
11. Стойко І., Шерстюк Р., Долубовська О. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні у воєнний і післявоєнний період. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 2 (27). С. 93-106. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22siiipp.pdf/>

References

1. Boikivska, H., Ovcharuk, O., & Tkachenko, D. (2024). Human Resource Management in Enterprises Considering the Principles of Sustainable Development. *Modeling the Development of the Economic Systems*, 1, 105–110.
2. Bondarenko, L., & Blavt, A. (2024). Investment Highlights in Sustainable Development Based on ESG Principles in the Conditions of Martial Law in Ukraine. *Economics and Society*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-48>
3. Bukreeva, D., & Denysenko, K. (2022). Business Social Responsibility as the Basis for Ensuring Enterprise Business Activity: European Integration Aspect. *Economics and Society*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>.
4. Vovchenko, O. (2023). ESG Strategy as the Basis for Sustainable Development Risk Management in Banks. *Economics and Society*, (50). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-85>
5. Pro Bono Club Ukraine. (n.d.). Second Catalog of CSR Initiatives. Retrieved from <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/11/catalog-iniciativ.pdf>
6. CSR Ukraine. (2020). ESG Transparency Index of Ukrainian Companies. Retrieved from <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/Index-2020.pdf>
7. Kotler, F., & Lee, N. (2005). *Corporate Social Responsibility: How to Make the Most Good for Your Company and Society*. (S. Yarynych, Trans.). Kyiv: Standard.
8. United Nations Office in Ukraine. Corporate Social Responsibility of Ukrainian Business: Survey Results. Retrieved from http://pmguinfo.dp.ua/images/documents/korp_otnosheniya/soc_otvetstvennost.pdf.
9. Sytnyk, Y., & Yurchenko, H. (2021). Actualization of the Concept of Corporate Social Responsibility in the Model of Economic Development of Ukraine. *Economics and Society*, (24). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-21>.
10. Corporate Social Responsibility in the Conditions of War (2022). Factum Group Ukraine Retrieved from <https://cases.media/en/news/socialna-vidpovidalnist-biznesu-v-umovakh-viini>
11. Stoyko, I., Sherstiuk, R., & Dolubovska, O. (2022). Corporate Social Responsibility of Business in Ukraine in the War and Post-War Period. *Social-Economic Problems and the State*, 2022(2) (27), 93-106. Retrieved from <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22siiipp.pdf>